

TRZY MITY NA TEMAT GŁODU NA ŚWIECIE

New Internationalist, September, 1985, przedruk w "The Invincible",
Editor Vimala, Vol.III no 5, September - October, 1986 s. 4-7.

Co robisz, gdy ktoś wystąpi w dobrej wierze, lecz z błędnymi uwagami na temat głodu? Możesz siedzieć cicho, zżymając się. Możesz także zrobić co się tylko da, aby mu pomóc zrozumieć siły, które doprowadzają ludzi do głodu. New Internationalist odpowiada na parę najczęstszych mitów na temat światowych problemów z wyżywieniem.

MIT PIERWSZY: PRZELUDNIENIE

Faktycznie na świecie jest mnóstwo żywności. Produkcja zbóż (pszenica, ryż, proso itd) sięgnęła w zeszłym roku 1799.2 miliony ton, dosyć aby każdy mieszkaniec globu mógł otrzymać znacznie więcej niż minimum wynoszące 2500 kalorii na dorosłego dziennie, nie wliczając kalorii zawartych w jarzynach, orzechach, bulwach oraz w mięsie zwierząt żywionych trawą (w przeciwieństwie do żywionych zbożem).

"Więc na czym polega problem?"

Problem polega na podziale tej żywności, zarówno wewnątrz kraju jak i między świat bogaty i biedny. Ludzie tacy jak my, w krajach rozwiniętych, jedzą znacznie ponad potrzeby. Amerykanie stanowią tylko 6 % ludności świata, a mimo to konsumują 35 % światowych zasobów - tyle samo, wszystkie kraje rozwijające się. Czy więc światowy problem demograficzny nie polega na tym, że jest za dużo Amerykanów?

"Lecz kraje Zachodnie mają dość ziemi dla wyżywienia swej ludności, w przeciwieństwie do Trzeciego Świata".

Kraje Zachodnie mają dość pieniędzy dla wyżywienia swej ludności. Związek między głodem a dostępnością ziemi jest niewielki. Holandia ma gęstość zaludnienia 1117 osób na milę kwadratową a Boliwia tylko 12, a mimo to Holendrzy należą do najlepiej odżywionych ludzi na świecie zaś boliwijscy biedacy - do najbardziej niedożywionych.

Uważa się Indie za przeludnione, a przecież przypada w nich na milę kwadratową 568 osób, to jest mniej niż w Anglii z jej 583 osobami. Także Afryka ma być może największe trudności z wyżywieniem ale to nie z powodu braku ziemi. Obecnie pod uprawą jest w Afryce tylko ćwierć jej nadającego się pod uprawę arealu.

"Lecz czy Afryka nie ma największego na świecie tempa przyrostu naturalnego?"

Tak i nikt nie twierdzi, że nie powinna się tym przejmować. Zapobieganie ciąży powinno być za darmo udostępnione wszystkim, którzy sobie tego życzą. Lecz

ludzie są skłonni używać tych sposobów dopiero wówczas, gdy maleje niedostatek. Gdy co czwarte dziecko umiera i potrzeba więcej rąk do pracy w polu, dzieci stają się ekonomiczną koniecznością.

Wzrost zaludnienia krajów bogatych uległ zwolnieniu gdy poprawił się standard życia - przed pojawieniem się skutecznej antykoncepcji.

MIT DRUGI: WARUNKI KLIMATYCZNE

Warunki klimatyczne nie powodują głodu - to sprawa ludzi. Trzęsienie ziemi, powódzie, susze i cyklony mogą być klęskami naturalnymi, lecz to ludzie decydują, kto od nich ucierpi. Na przykład, gdy cyklon poraził ostatnio Bangladesz zmarli tylko biedacy. Tylko biedacy tak rozpaczliwie potrzebowali ziemi, że osiedlili się na nowych wyspach, które co roku pojawiają się w zatoce Bengalskiej. Statystyki Czerwonego Krzyża wykazują, że w krajach z wysokimi zarobkami liczba ludzi ginących w trakcie jednej klęski żywiołowej wynosi mniej niż 10 % liczby ofiar w krajach z niskimi zarobkami.

"W porządku, lecz obecnie w Afryce ludzie giną z powodu braku deszczu"

Nie-giną, ponieważ są biedni. W czasie amerykańskich susz w latach 1890-tych oraz w 1910 r. farmerzy głodowali, lecz nie głodują, gdy susza zdarza się obecnie. Arabia Saudyjska zazieleniła część swoich pustyń, aby osiągnąć samowystarczalność w produkcji pszenicy; więc oczywiście liczą się przede wszystkim pieniądze.

Być może klimat w Afryce ulega zmianie, tego jeszcze nie wiemy. Lecz wiemy, że w posuchach umiera więcej ludzi niż kiedykolwiek dawniej, średnio 23110 ludzi rocznie zmarło w czasie posuch w latach 1970-tych w porównaniu do 1010 osób na rok - w latach 1960-tych.

Można to częściowo wyjaśnić zwiększoną częstością suszy; liczba ta wzrosła z 5,2 na rok w całym świecie, w latach 1960-tych, do 9,7 na rok w latach 1970-tych; lecz powód, dla którego tak wzrosła liczba ofiar każdej suszy, leży w tym, że ludzie zostają zepchnięci w ubóstwo, pogoda po prostu wyrzuca ich za burtę.

MIT TRZECI: NAUKA

Lubimy myśleć, że postępy nauki mogą stanowić lekarstwo na nasze choroby i rozwiązanie problemu wyżywienia świata może się okazać czymś łatwym w porównaniu do wysłania rakiety na Wenus.

Jednakże naukowe rozwiązanie spraw głodu na świecie, Zielona Rewolucja, nie stała się wogóle rozwiązaniem. Faktycznie, w niektórych okolicach pogłębiła przepaść między bogactwem i biedą.

"Jakże to możliwe? Zielona Rewolucja wprowadziła odmiany nasion dających większe plony".

Tak, lecz nasiona plennych odmian spełniają nadzieje tylko w warunkach podobnych do laboratoryjnych. Wymagają sztucznych nawozów i systemu nawadniania, który przekracza możliwości niewielkich gospodarstw.

"Tym niemniej, ziemia rodzi więcej pokarmu, a to musi być dobre dla wszystkich".

Niekoniecznie. Weźmy dwóch rolników, jednego mającego zaledwie tyle ziemi, aby się z trudem wyżywić i drugiego, mającego dużo ziemi i kapitału. Obaj są przekonani o wartości wysokowydajnych odmian; Lecz pierwszy nie ma pieniędzy na nawozy, których wymagają nowe odmiany i jest zbyt biedny aby uzyskać kredyt w banku. Zatem, gdy bogaty ma obfite plony, biedny zbiera tyle co zwykle, a musi sprzedać po niższej cenie ze względu na nasycenie rynku. Ostatecznie niezamożny, aby żyć, będzie musiał sprzedać swoje gospodarstwo bogatemu.

"Nieźle powiedziane, lecz nie może Pan zaprzeczyć, że wiedza przemieniła Indie z importera żywności w kraj, który może wyżywić się sam".

To prawda, że Indie, niegdyś symbol głodu, są obecnie ekspertem żywności. I to zapewne jest dobre; uwolniły się od poniżającej potrzeby pomocy żywnościowej. Lecz nikt nie może zaprzeczyć, że biedni Hindusi głodują nadal. Wprowadzenie nowych technologii rolniczych do społeczeństwa o dużych nierównościach społecznych powoduje więc pogłębienie się dystansu między bogatymi i biednymi nawet, jeśli plony są wyższe.